

พัฒนาการการผจญภัยของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ ในวรรณคดีแบบฉบับของไทย

The Development of the Main Male Characters' Adventures as the Heroes in Thai Classical Literatures

ศศิรัศมี สินธุวานิก¹ และกาญจนา วิชาญาปกรณ์²
Sasiras Sindhuvanik and Kanchana Witchayapakorn

Received: May 10, 2019
Revised: June 6, 2019
Accepted: June 11, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์พัฒนาการการผจญภัยของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษในวรรณคดีแบบฉบับของไทย ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง ผู้วิจัยวิเคราะห์ตัวละครเอกชาย 27 ตัวจากวรรณคดีแบบฉบับ 43 เรื่อง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สมัยอยุธยาตอนต้น ตัวละครเอกชายผจญภัยเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น สมัยอยุธยาตอนกลาง ตัวละครเอกชายผจญภัยเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น แต่การผจญภัยเพื่อตนเองมีมากกว่าในสมัยอยุธยาตอนต้น สมัยอยุธยาตอนปลายมีเฉพาะการผจญภัยเพื่อผู้อื่น สมัยธนบุรี มีเฉพาะการผจญภัยเพื่อตนเอง สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง ตัวละครเอกชายยังคงผจญภัยเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น แต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบการผจญภัยของตัวละครเอกชายมากกว่า และมีมากกว่าสมัยก่อนหน้านั้นอย่างเห็นได้ชัด ส่วนสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง การที่ตัวละครเอกชายผจญภัยน้อยกว่า เพราะมีการปรับแปลงวรรณคดีแบบฉบับให้อยู่ในรูปแบบการแสดงแบบตะวันตกซึ่งลดทอนคุณสมบัติของวรรณคดีแบบฉบับ อย่างไรก็ตาม วรรณคดีแบบฉบับได้รับความนิยมสืบเนื่องมาจากสมัยอยุธยา นอกจากนี้ การปรับแปลงชาดกหรือเรื่องเล่าระดับสามัญชนให้เป็นวรรณคดีแบบฉบับ และการแฝงคติธรรมไว้ในเนื้อหาเป็นการยก

ระดับวรรณคดี และทำให้การผจญภัยของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษเป็นที่รู้จักแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : ตัวละครเอกชาย / การผจญภัย / วีรบุรุษ / วรรณคดีแบบฉบับของไทย

Abstract

This research aims to analyze the development of the adventures of the main male characters as heroes in Thai classical literatures from the Ayutthaya to the middle Rattanakosin periods. The researchers analyzed 27 main male characters from 43 classical literary pieces. The results of the research can be concluded that in the early Ayutthaya period, the motifs of the adventures of the main male characters are both for themselves and for others. In the middle Ayutthaya period, the adventures of the main male characters are still for themselves as well as for others but more for themselves under various aspects than those in the early Ayutthaya period. Then in the late Ayutthaya period find only adventures for others. In the Thonburi period, there are only

¹ นิสิตปริญญาเอก ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

adventures for themselves. Notably, in the early and in the middle Rattanakosin periods, the motifs of the adventures of the main male characters are again for themselves and for others; however, the adventures are obviously found more in the early Rattanakosin period and more than those in the previous time. Meanwhile, in the middle of the Rattanakosin period, the adventures of the main male characters appear to be less due to the adaptation of Western performances into the classical literature resulting in a reduction of the characteristics of the classical literature. The classical literature has been popular since the Ayutthaya period. Moreover, the adaptation of the allegory into classical literatures along with the hidden morale in a melodrama literature type or in storytelling or in folklores. This upgrades literature and makes the adventures of the main male characters as heroes widely known up-to-now.

Keywords : main male characters / adventures / heroes / Thai classical literature

บทนำ

วรรณคดีแบบฉบับของไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นช่วงก่อนได้รับอิทธิพลรูปแบบวรรณกรรมจากประเทศตะวันตก ส่วนใหญ่มีทั้งที่เป็นวรรณคดีบทละคร วรรณคดีนิทานนิยาย และวรรณคดีศาสนา เป็นที่น่าสังเกตว่า วรรณคดีแบบฉบับของไทยทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวล้วนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนทำให้วรรณคดีแบบฉบับของไทยมีคุณค่าและน่าสนใจเป็นอย่างมากคงจะเป็นที่องค์ประกอบของวรรณคดี (ถวัลย์ มาศจรุส, 2545 : 156-173) ส่วนที่สำคัญมากที่สุด คือ ตัวละคร (อิรวดี ไตลิ่งคะ, 2543 : 49-59; และกฤตยา ณ-หนองคาย, 2556 : 13) ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจให้พิจารณา 3 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะนิสัย และบทบาทกับสถานภาพ โดยเฉพาะตัวละครเอกชาย ซึ่งจะต้องมีลักษณะทางกายภาพ และลักษณะนิสัยที่จำเพาะกว่าตัวละครตัวอื่น ตลอดจนดำเนินบทบาทที่มีลักษณะโดดเด่นที่สุดไปตามโครงเรื่อง ที่ผู้ประพันธ์ได้กำหนดไว้

ประเด็นเกี่ยวกับตัวละครเอกชายเป็นที่สนใจศึกษากันมากประเด็นหนึ่ง จากการสำรวจข้อมูลมีงานวิจัย 3 กลุ่ม ได้แก่ การศึกษาตัวละครและองค์ประกอบของวรรณคดีแบบฉบับ การศึกษาเฉพาะตัวละคร และการศึกษาตัวละครกับสังคมและวัฒนธรรม มีข้อสังเกตว่ายังไม่มีการศึกษาพัฒนาการการผจญภัยของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษในวรรณคดีแบบฉบับซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ

นอกจากนี้ สิ่งหนึ่งที่ทำให้วรรณคดีแบบฉบับโดดเด่นมีอรรถรส ไม่น่าเบื่อหน่าย หากแต่น่าตื่นตื้นตันใจ คือ เรื่องราวการผจญภัยของตัวละครเอกชาย อาจเป็นเพราะค่านิยมของสังคมไทยมีการยกย่องและให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง จึงทำให้วรรณคดีแบบฉบับของไทยที่มีลักษณะดังกล่าวเป็นที่นิยมมาจนถึงปัจจุบัน

การที่ผู้ประพันธ์กำหนดการผจญภัยลักษณะต่าง ๆ ให้แก่ตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับของไทยเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา ก่อปรกกับการแสดงความกล้าหาญในระหว่างการผจญภัยเป็นคุณสมบัติประการสำคัญของผู้วีรบุรุษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพัฒนาการการผจญภัยของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษในวรรณคดีแบบฉบับของไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการการผจญภัยในฐานะวีรบุรุษของตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับของไทย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการผจญภัยของวีรบุรุษตามทฤษฎีของลิมมิง (David Adams Leeming) และแคมเบลล์ (Joseph Campbell) มาปรับประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์พัฒนาการการผจญภัยในฐานะวีรบุรุษของตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับของไทย ทั้งนี้ จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การผจญภัยเพื่อตนเองและการผจญภัยเพื่อผู้อื่น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผจญภัยของตัวละครเอกชาย ผู้วิจัยคัดเลือกมาเฉพาะที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการผจญภัยของตัวละครเอกชายอย่างชัดเจน โดยเฉพาะตัวละครเอกชายที่ปรากฏในวรรณคดีแบบฉบับของไทย ทั้งนี้ เอกสาร 2 เรื่องเป็นเอกสารต่างประเทศ ส่วนงานวิจัยมีเพียงเรื่องเดียว ดังนี้

“Mythology: the Voyage of the Hero” ของ David Adams Leeming (1998) ลีมีมิงมีแนวคิดว่าการผจญภัยของวีรบุรุษซึ่งมีทั้งผู้ชายและผู้หญิงเป็นไปเพื่อบรรลุความสำเร็จในชีวิตทั้งทางกายและทางจิต ดังนั้น ลีมีมิงจึงจำแนกเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการผจญภัยของวีรบุรุษออกเป็น 8 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เหตุอัศจรรย์และการถือกำเนิดและการซ่อนตัวในวัยเด็ก เช่น พระนางสิริมหามายาและพระพุทธรเจ้า นางกุนตีและภรรยา พระนางมารีและพระเยซู เป็นต้น ตอนที่ 2 วัยเด็ก การริเริ่มและนิมิตศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระกฤษณะ โอดิสซีย์อุส พระพุทธรเจ้า เป็นต้น ตอนที่ 3 การเตรียมพร้อม การเข้าผจญ การล้มเลิกและการปฏิเสธ เช่น พระพุทธรเจ้า พระเยซู โมเสส โอดิสซีย์อุสและอะคิลิส เป็นต้น ตอนที่ 4 การทดสอบและการแสวงหา เช่น นางสีดา พระเยซู เป็นต้น ตอนที่ 5 ความตายและผู้รับเคราะห์แทน เช่น พระเยซู โอดิน เป็นต้น ตอนที่ 6 การตกลงไปสู่ยมโลก เช่น พระเยซู โมเสส โอดิสซีย์อุส เป็นต้น ตอนที่ 7 การคืนชีพและการถือกำเนิดใหม่ เช่น พระพุทธรเจ้า พระเยซู เป็นต้น และตอนที่ 8 การขึ้นสวรรค์ การยกย่องบูชาและการไถ่คืน เช่น โมเสส อับราฮัม พระพุทธรเจ้า พระเยซู เป็นต้น

“The Hero with a Thousand Faces” ของ Joseph Campbell (2008) แคมป์เบลล์เชื่อว่าเทพปกรณัมเป็นแหล่งกำเนิดของศิลปะวิทยาการและรูปแบบสังคมของมนุษย์ ก่อปรกับการเรียนรู้ศาสนาและแนวคิดเชิงจิตวิทยาทำให้เกิดแนวคิดที่ว่ามนุษย์ทุกชนชาติมีจิตใต้สำนึกร่วมกัน ดังจะเห็นได้จากลักษณะร่วมกันของวีรบุรุษจากเรื่องเล่าของชาติต่าง ๆ แคมป์เบลล์จึงวางแนวคิดเกี่ยวกับวีรบุรุษและขั้นตอนการผจญภัยของวีรบุรุษ โดยจำแนกออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การออกเดินทาง การครอบครองและการเดินทางกลับ นอกจากนี้ แคมป์เบลล์แบ่งประเภทของวีรบุรุษออกเป็น 5 ประเภท คือ 1.วีรบุรุษนักรบ 2.วีรบุรุษนักรัก 3.วีรบุรุษจักรพรรดิและทรราชย์ 4.วีรบุรุษผู้ไถ่ถอนหรือผู้กอบกู้โลก และ 5.วีรบุรุษนักบุญ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบอาร์คีไทป์ในวรรณคดี: กรณีศึกษาจากนิทานพระอภัยมณีคำกลอนและ

โอดิสซีย์” ของ ปัทมรัตน์ ธรรมกวินทิพย์ (2556) ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบพระอภัยมณีกับโอดิสซีย์โดยใช้ทฤษฎีการผจญภัยของวีรบุรุษของแคมป์เบลล์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการผจญภัยของพระอภัยมณี มีการเรียงลำดับตามขั้นตอนการผจญภัยของวีรบุรุษ พบ 16 ขั้นตอน ทั้งนี้ ไม่มีขั้นตอนที่ 15 คือ การข้ามธรณีประตูของการกลับคืน ในส่วนของขั้นตอนถนนแห่งการทดสอบทดลอง พบ 19 ครั้ง ขั้นตอนการช่วยเหลือจากพลังเหนือธรรมชาติ พบ 12 ครั้ง ในส่วนของการวิเคราะห์อาร์คีไทป์วีรบุรุษตามแนวคิดของแคมป์เบลล์กับไวเกอร์ สรุปได้ว่า พระอภัยมณีมีคุณสมบัติของวีรบุรุษ 3 ประเภท คือ วีรบุรุษในฐานะนักรบ วีรบุรุษในฐานะจักรพรรดิและวีรบุรุษทรกิสเตอร์ สำหรับแนวคิดการคิดที่แตกต่างระหว่างตะวันออกและตะวันตก พบ 3 ประเด็น คือ 1.ตะวันออกมองจิตในแง่ปรัชญา ตะวันตกมองจิตในแง่จิตวิทยา 2.ตะวันออกมีมุมมองหันเข้าสู่ด้านใน ตะวันตกมีมุมมองหันออกสู่ด้านนอก และ 3.ตะวันออกให้ความสำคัญกับกลุ่ม ตะวันตกให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจะศึกษาเพื่อนำมาปรับประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดสำหรับกรวิเคราะห์การผจญภัยของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การผจญภัยเพื่อตนเองและการผจญภัยเพื่อผู้อื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์พัฒนาการการผจญภัยในฐานะวีรบุรุษของตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับของไทย ทั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยกำหนดขอบเขตของข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอบเขตของข้อมูล

ตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับของไทยที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 27 ตัว จากวรรณคดีแบบฉบับจำนวน 43 เรื่อง ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อตัวละครเอกชายและวรรณคดีแบบฉบับตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้นจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง

สมัย	วรรณคดีแบบฉบับ	ตัวละครเอกชาย
สมัยอยุธยาตอนต้น	มหาชาติคำหลวง	พระเวสสันดร
	กาพย์มหาชาติ	พระเวสสันดร
	ลิลิตพระลอ	พระลอ
สมัยอยุธยาตอนกลาง	เสื่อโคคำฉันท	พระพลวิไชย พระควी
	สมุทรโฆษคำฉันท (ตอนต้น)	พระสมุทรโฆษ
	อนิรุทธคำฉันท	พระอนิรุทธ
	พระมัลลย์คำหลวง	พระมัลลย์
สมัยอยุธยาตอนปลาย	ศิริวิบุลกิตติ์	พระศิริวิบุลกิตติ์
	บทละครเรื่องสังข์ทอง	พระสังข์
	บทละครเรื่องรามเกียรติ์	พระราม
สมัยธนบุรี	ลิลิตเพชรมงกุฎ	พระเพชรมงกุฎ
	อิเหนาคำฉันท	อิเหนา
	บทละครเรื่องรามเกียรติ์	พระราม
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	
	บทละครเรื่องอุณรุท	พระอุณรุท
	บทละครเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์	อิเหนา
	พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	
	บทละครเรื่องดาหลัง	อิเหนา
	ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก	พระเวสสันดร
	บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์	พระราม
	พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	
	บทละครเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์	อิเหนา
	พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	
	มหาชาติคำหลวง	พระเวสสันดร
	บทละครนอกเรื่องควี	พระหลวิชัย พระควี
	บทละครนอกเรื่องไชยเชษฐ	พระไชยเชษฐ
	บทละครนอกเรื่องสังข์ทอง	พระสังข์
	บทละครนอกเรื่องไกรทอง	ไกรทอง
	บทละครนอกเรื่องมณีพิชัย (ตอนปลาย)	พระมณีพิชัย
	เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน	ขุนแผน
	นิทานคำกลอนเรื่องโคบุตร	พระโคบุตร
	นิทานคำกลอนเรื่องสิงห์ไกรภพ	พระสิงห์ไกรภพ
	นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี	พระอภัยมณี
	นิทานคำกลอนเรื่องลักษณวงศ์	พระลักษณวงศ์
	นิทานคำกลอนเรื่องจันทโครบ	พระจันทโครบ
	บทละครเรื่องสังข์ศิลป์ชัย	พระสังข์ศิลป์ชัย
	ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก	พระเวสสันดร
	บทละครคอนพระลอนรลักษณ์	พระลอ
	สมุทรโฆษคำฉันท (ตอนปลาย)	พระสมุทรโฆษ
สรรพสิทธิ์คำฉันท	พระสรรพสิทธิ์	

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อตัวละครเอกชายและวรรณคดีแบบฉบับตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้นจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง

สมัย	วรรณคดีแบบฉบับ	ตัวละครเอกชาย
สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น (ต่อ)	พระสุธนคำฉันท์	พระสุธน
	สุธนคำฉันท์	พระสุธน
	อุเทนคำฉันท์	พระเจ้าอุเทน
สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนกลาง	บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์	พระราม
	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	
	ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก	พระเวสสันดร
	บทละครนอกเรื่องมณีพิไชย (ตอนต้น)	พระมณีพิไชย
	พระลอคำกลอน	พระลอ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมวรรณคดีแบบฉบับของไทย โดยคัดเลือกวรรณคดีแบบฉบับเฉพาะรูปแบบที่เป็นร้อยกรองและเน้นเนื้อหาการผจญภัยของตัวละครเอกชายเป็นสำคัญ โดยพิจารณาวรรณคดีไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์พัฒนาการการผจญภัยในฐานะวีรบุรุษของตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับของไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง โดยศึกษาและสังเกตลักษณะการผจญภัยในฐานะวีรบุรุษของตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับของไทยแต่ละสมัยแล้วจึงวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาวะของลักษณะการผจญภัย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงลักษณะการผจญภัย เช่น การเพิ่ม หรือการตัดทอน หรือการคง-อยู่ของลักษณะการผจญภัย ทั้งนี้จะแสดงให้เห็นว่าการผจญภัยในฐานะวีรบุรุษของตัวละครเอกชายเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้วรรณคดีแบบฉบับของไทยยังคงได้รับความนิยมแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน

สรุปและอภิปรายผล

จากที่วิเคราะห์พัฒนาการการผจญภัยในฐานะวีรบุรุษของตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับของไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง สามารถสรุปและอภิปรายผล โดยในส่วนของสรุปผล ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ ลักษณะการผจญภัยในฐานะวีรบุรุษของตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับของไทย มี 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ การผจญภัยเพื่อตนเองและการผจญภัยเพื่อผู้อื่น และพัฒนาการการผจญ

ภัยในฐานะวีรบุรุษของตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับของไทย ดังต่อไปนี้

สรุปผล

1. ลักษณะการผจญภัยในฐานะวีรบุรุษของตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบ-ฉบับของไทย

1.1 การผจญภัยเพื่อตนเอง

สมัยอยุธยาตอนต้น พบการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ 1 ลักษณะย่อย คือ พระลอผจญภัยเพื่อไปหาคนรัก โดยพระลอเดินทางไปหาพระเพื่อนพระแพงที่เมืองสรอง

สมัยอยุธยาตอนกลาง พบการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ 3 ลักษณะย่อย ได้แก่ การผจญภัยเพื่อเสี่ยงโชค พบการผจญภัยของ พระพลวิไชยและพระคาวี การผจญภัยเพื่อชิงนาง พบการผจญภัยของ พระพลวิไชยและพระคาวี พระสมุทรโฆษและพระอนิรุทธ และการผจญภัยขณะท่องเที่ยว พบการผจญภัยของพระสมุทรโฆษและพระอนิรุทธ

สมัยรัตนโกสินทร์ พบการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ 3 ลักษณะย่อย ได้แก่ การผจญภัยเพื่อชิงนาง พบการผจญภัยของพระรามและอิเหนา การผจญภัยขณะท่องเที่ยว พบการผจญภัยของพระเพชรมงกุฎ ส่วนการผจญภัยเพื่อรักษาเกียรติยศ พบการผจญภัยของพระราม

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พบการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ 10 ลักษณะย่อย ได้แก่ การผจญภัยเพื่อไปหาคนรัก พบการผจญภัยของพระอุนรุท อิเหนา (ดาหลัง) อิเหนา (พระราชนิพนธ์) พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย) พระไชยเชษฐา ไกรทอง ขุนแผน พระสิงห์ไกรภพ พระลักษณวงศ์ พระ

ลว พระสรรพสิทธิ์ พระสุนทรและพระสุนทร การผจญภัยเพื่อ
เสี่ยงโชค พบการผจญภัยของพระสังข์และพระโคบุตร การ
ผจญภัยเพื่อชิงนาง พบการผจญภัยของพระราม (พระราช
นิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช)
พระอุณรุท อิเหนา (ดาหลัง) พระรามและอิเหนา (พระ
ราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย) พระ
หลวิชัยและพระคาวี ขุนแผน พระโคบุตร พระจันทโครบ
พระสรรพสิทธิ์ พระสุนทร พระสุนทรและพระเจ้าอุเทน การ
ผจญภัยขณะท่องเที่ยว พบการผจญภัยของพระอุณรุท
อิเหนา (ดาหลัง) และพระสมุทโฆษ (ตอนปลาย) การ
ผจญภัยเพื่อรักษาเกียรติยศ พบการผจญภัยของพระอุณรุท
พระหลวิชัยและพระคาวี และพระอภัยมณี การผจญภัยเพื่อ
เรียนวิชา พบการผจญภัยของพระอภัยมณี พระจันทโครบ
และพระสรรพสิทธิ์ การผจญภัยเพื่อตามหาคนรัก โดยไม่มี
จุดหมายปลายทาง พบการผจญภัยของอิเหนา (พระราช
นิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช)
อิเหนา (พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้าน
ภาลัย) พระมณีพิชัย พระอภัยมณี พระลักษณวงศ์ พระ
สมุทโฆษ (ตอนปลาย) และพระสุนทร การผจญภัยขณะ
หลบหนี พบการผจญภัยของอิเหนา (ดาหลัง) พระสังข์
ขุนแผน พระสิงห์ไกรภพ พระลักษณวงศ์ พระสุนทร และ
พระเจ้าอุเทน การผจญภัยเพราะถูกขับไล่ พบการผจญ
ภัยของพระราม (พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธ
ยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) พระสังข์ ขุนแผนและพระอภัย
มณี และการผจญภัยเพราะถูกลักพาตัว พบการผจญภัย
ของพระสิงห์ไกรภพและพระเจ้าอุเทน

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง พบการผจญภัยเพื่อ
ตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ 2 ลักษณะ
ย่อย ได้แก่ การผจญภัยเพื่อไปหาคนรัก พบการผจญภัย
ของพระลว และการผจญภัยขณะท่องเที่ยว พบการผจญ
ภัยของพระมณีพิชัย

1.2 การผจญภัยเพื่อผู้อื่น

สมัยอยุธยาตอนต้น พระเวสสันดรผจญภัยเพื่อบุคคล
อื่นด้วยการบำเพ็ญทานบารมี โดยสละสิ่งที่รักยิ่งเพื่อบรรล
พระโพธิญาณซึ่งจะทำให้หวนกลับมาช่วยสรรพสัตว์ให้พ้น
จากวัฏสงสารได้ในอนาคตกาล

สมัยอยุธยาตอนกลาง พบการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัว
ละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ 1 ลักษณะ คือ การผจญภัย
เพื่อครอบครัว มี 1 ลักษณะย่อย คือ การผจญภัยเพื่อ
ช่วยเหลือญาติพี่น้อง พบการผจญภัยของพระพลวิชัย

สมัยอยุธยาตอนปลาย พบการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของ

ตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ 3 ลักษณะ ได้แก่ การ
ผจญภัยเพื่อครอบครัว มี 1 ลักษณะย่อย คือ การผจญภัย
เพื่อตอบแทนพระคุณ พบการผจญภัยของพระศิริวิบุลกิตติ
การผจญภัยเพื่อนางอันเป็นที่รัก มีลักษณะย่อย คือ การ
ผจญภัยเพื่อคนรัก พบการผจญภัยของพระสังข์ ส่วนการ
ผจญภัยเพื่อบุคคลอื่น มี 1 ลักษณะย่อย คือ การผจญภัย
เพื่อโปรดสัตว์ พบการผจญภัยของพระมาลัย

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พบการผจญภัยเพื่อผู้อื่น
ของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ 3 ลักษณะ คือ การ
ผจญภัยเพื่อครอบครัว มี 2 ลักษณะย่อย คือ การผจญภัย
เพื่อช่วยเหลือญาติพี่น้อง พบการผจญภัยของพระหลวิชัย
ขุนแผน พระสิงห์ไกรภพและพระสังข์ศิลป์ชัย และการผจญ
ภัยเพื่อตอบแทนพระคุณ พบการผจญภัยของพระรามและ
อิเหนา (พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า
จุฬาโลกมหาราช) อิเหนา (พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระ
พุทธเลิศหล้านภาลัย) พระลักษณวงศ์และ พระสุนทร
การผจญภัยเพื่อนางอันเป็นที่รัก มี 1 ลักษณะย่อย คือ การ
ผจญภัยเพื่อคนรัก พบการผจญภัยของพระสังข์ ส่วนการ
ผจญภัยเพื่อบุคคลอื่น มี 2 ลักษณะย่อย คือ การผจญภัย
เพื่อบำเพ็ญบารมี พบการผจญภัยของพระเวสสันดร และ
การผจญภัยเพื่อช่วยชีวิต พบการผจญภัยของขุนแผนและ
พระโคบุตร

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง พบการผจญภัยเพื่อผู้
อื่นของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ 2 ลักษณะ คือ
การผจญภัยเพื่อครอบครัว มีลักษณะย่อย คือ การผจญ
ภัยเพื่อตอบแทนพระคุณ พบการผจญภัยของพระราม และ
การผจญภัยเพื่อบุคคลอื่น มีลักษณะย่อย คือ การผจญภัย
เพื่อบำเพ็ญบารมี พบการผจญภัยของพระเวสสันดร

2. พัฒนาการการผจญภัยในฐานะวีรบุรุษของตัว ละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับของไทย

พัฒนาการการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอก
ชายในฐานะวีรบุรุษในวรรณคดีแบบฉบับของไทยสมัย
อยุธยา สรุปได้ว่า พบการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละคร
เอกชายในฐานะวีรบุรุษในวรรณคดีแบบฉบับที่ได้รับอิทธิพล
จากทั้งวรรณคดีประโลมโลกและวรรณคดีชาติดั่งที่แต่งขึ้น
เพื่อมุ่งแสดงวิถีชีวิตของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ
พระโพธิสัตว์ แต่มีเนื้อหาเชิงประโลมโลก มีลักษณะเป็น
นิทาน วรรณคดีแบบฉบับสมัยนี้บางเรื่องเน้นอ่านเพื่อความ
เพลิดเพลิน แต่บางเรื่องนำไปใช้สำหรับการแสดงเพื่อทำให้
เกิดความประทับใจต่อผู้เสวยวรรณคดี ดังนั้น การผจญภัย
เพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษสมัยอยุธยา

จึงมี 4 ลักษณะ ได้แก่ การผจญภัยเพื่อไปหาคนรัก การผจญภัยเพื่อเสี่ยงโชค การผจญภัยเพื่อชิงนาง และการผจญภัยขณะท่องเที่ยว ทั้งนี้ ในสมัยอยุธยาตอนปลายไม่มีการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ เนื่องจากวรรณคดีแบบฉบับสมัยดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีชาดก ผู้แต่งจึงสอดแทรกคติธรรมไว้ในการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชาย

พัฒนาการการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในสมัยธนบุรี พบว่า การผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายมีความคล้ายกับในสมัยอยุธยา กล่าวคือ การผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายมี 2 ลักษณะที่เหมือนกับในสมัยอยุธยาตอนกลาง ได้แก่ การผจญภัยเพื่อชิงนาง และการผจญภัยขณะท่องเที่ยว ทั้งนี้ เป็นเพราะลักษณะการผจญภัยเช่นนั้นสร้างอรรถรสให้การดำเนินเรื่อง นอกจากนี้ การผจญภัยของพระราม พระอนิรุทธ (หรือพระอุณรุท) และอิเหนาเป็นการแสดงในรูปแบบละครในที่ได้รับความนิยมแพร่หลายในสมัยอยุธยาตอนปลาย (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2508: 10-17) ที่สำคัญคือ การที่การผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในสมัยธนบุรีมีลักษณะเหมือนกับในสมัยอยุธยา ดังที่กล่าวมา เป็นเพราะผู้แต่งวรรณคดีแบบฉบับในสมัยธนบุรีส่วนหนึ่งเป็นชาวอยุธยา (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ- กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2508: 124-126) จึงมีการนำวรรณคดีแบบฉบับที่เคยใช้เล่นละครหรือเป็นที่นิยมในสมัยอยุธยา ได้แก่ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ บทละครเรื่องอิเหนา และลิลิตเพชรมงกุฎ มาฟื้นฟูขึ้นในสมัยธนบุรี โดยให้มีความสอดคล้องกับการนำไปใช้เป็นวรรณคดีการแสดงและวรรณคดีนิทาน ส่วนการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในสมัยธนบุรีที่แตกต่างกับในสมัยอยุธยาอย่างเห็นได้ชัด คือ ไม่มีการผจญภัยเพื่อไปหาคนรักและการผจญภัยเพื่อเสี่ยงโชค นอกจากนี้ ยังพบการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในวรรณคดีประโลมโลกที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีของต่างประเทศ ได้แก่ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากอินเดีย และบทละครเรื่องอิเหนา ซึ่งได้รับอิทธิพลจากอินโดนีเซียและมาเลเซียมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ดังนั้น จึงพบการผจญภัยเพื่อรักษาเกียรติยศซึ่งเฟื่องปรกฏในสมัยนี้

พัฒนาการการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษในวรรณคดีแบบฉบับของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สรุปได้ว่า พบลักษณะการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษเพิ่มมากกว่าใน

สมัยอยุธยาและสมัยธนบุรีอย่างชัดเจน กล่าวคือ นอกจากมีการผจญภัยเพื่อตนเอง 5 ลักษณะ ได้แก่ การผจญภัยเพื่อไปหาคนรัก การผจญภัยเพื่อเสี่ยงโชค การผจญภัยเพื่อชิงนาง การผจญภัยขณะท่องเที่ยว และการผจญภัยเพื่อรักษาเกียรติยศแล้ว ยังมีการผจญภัยเพื่อตนเองเพิ่มอีก 5 ลักษณะ ได้แก่ การผจญภัยเพื่อเรียนวิชา การผจญภัยเพื่อตามหาคนรัก การผจญภัยขณะหลบหนี การผจญภัยเพราะถูกขับไล่ และการผจญภัยเพราะถูกลักพาตัว ทั้งนี้ เป็นเพราะช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นช่วงสร้างบ้านแปงเมือง มีการฟื้นฟูวรรณคดีแบบฉบับที่เคยได้รับความนิยมแพร่หลายในสมัยอยุธยา ซึ่งมีทั้งวรรณคดีแบบฉบับที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีต่างประเทศและวรรณคดีแบบฉบับดั้งเดิมของไทย และมีการสร้างสรรค์วรรณคดีแบบฉบับเรื่องใหม่เป็นจำนวนมาก

พัฒนาการการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษในวรรณคดีแบบฉบับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง พบว่า มีลักษณะการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายน้อยกว่าสมัยอยุธยา สมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น กล่าวคือ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ การผจญภัยเพื่อไปหาคนรักและการผจญภัยขณะท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม วรรณคดีแบบฉบับเรื่องที่ยังคงปรากฏในสมัยนี้เป็นที่นิยมแพร่หลายมาตั้งแต่สมัยอยุธยา นอกจากนี้ การที่มีลักษณะการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายที่ไม่หลากหลายเพราะมีการปรับเปลืองการนำเสนอเนื้อหาของวรรณคดีแบบฉบับบางเรื่องในช่วงสมัยนี้ให้มีรูปแบบตะวันตก เช่น บทละครดึกดำบรรพ์เรื่องรามเกียรติ์ บทละคร- ดึกดำบรรพ์เรื่องอิเหนา บทละครดึกดำบรรพ์เรื่องสังข์ศิลป์ชัย เป็นต้น จึงทำให้วรรณคดีบางเรื่องขาดคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการเป็นวรรณคดีแบบฉบับ

พัฒนาการการผจญภัยเพื่อผู้อื่นในฐานะวีรบุรุษของตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับสมัยอยุธยา สรุปได้ว่า สมัยอยุธยาตอนต้นและสมัยอยุธยาตอนกลางพบการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายมี 1 ลักษณะเหมือนกัน แต่มีการนำเสนอเนื้อหาแตกต่างกัน โดยสมัยอยุธยาตอนต้นนำเสนอเนื้อหาเชิงศาสนา จึงเป็นการผจญภัยเพื่อบุคคลอื่น โดยผจญภัยเพื่อบำเพ็ญบารมี แต่สมัยอยุธยาตอนกลางนำเสนอเนื้อหาเชิงประโลมโลก จึงเป็นการผจญภัยเพื่อครอบครัว โดยผจญภัยเพื่อช่วยเหลือญาติพี่น้อง ส่วนสมัยอยุธยาตอนปลายมีลักษณะการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายที่มากกว่าและแปลกใหม่กว่าสมัยอยุธยาตอนต้นและสมัยอยุธยาตอนกลาง กล่าวคือ มีทั้งการผจญภัย

เพื่อครอบครัว โดยผจญภัยเพื่อตอบแทนพระคุณ การผจญภัยเพื่อนางอันเป็นที่รัก โดยผจญภัยเพื่อคนรัก และการผจญภัยเพื่อบุคคลอื่น โดยผจญภัยเพื่อโปรดสัตว์ กล่าวได้ว่าการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายเป็นลักษณะการผจญภัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การแต่งชาดก ซึ่งเน้นการประพฤติตนให้อยู่ในขอบข่ายของศีลธรรม ดังนั้น นับตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้นจนถึงสมัยอยุธยาตอนปลายจึงยังคงมีการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายในวรรณคดีแบบฉบับที่นำเค้าโครงเรื่องมาจากชาดก

สมัยธนบุรี ไม่มีการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชาย เนื่องจากวรรณคดีแบบฉบับในสมัยนี้มีเนื้อหาเชิงประโลมโลกที่ตัวละครเอกชายแสดงความปรารถนาในสิ่งที่เป็นโลกีย์วิสัย ดังนั้น จึงเป็นการนำเสนอการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายเป็นสำคัญ

พัฒนาการการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษในวรรณคดีแบบฉบับของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สรุปได้ว่า ลักษณะการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีมากกว่าสมัยอยุธยาอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ มีการผจญภัยเพื่อครอบครัว โดยผจญภัยเพื่อช่วยเหลือญาติพี่น้อง และผจญภัยเพื่อตอบแทนพระคุณ การผจญภัยเพื่อนางอันเป็นที่รัก โดยผจญภัยเพื่อคนรัก และการผจญภัยเพื่อบุคคลอื่น โดยผจญภัยเพื่อช่วยชีวิต โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยซึ่งเป็นยุคทองของวรรณคดี นอกจากนี้ วรรณคดีแบบฉบับที่มีการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายมีทั้งที่เป็นวรรณคดีประโลมโลกและวรรณคดีที่มีเนื้อหาแบบชาดก และล้วนแฝงหลักคำสอนหรือคติธรรมไว้ในเนื้อหา อย่างไรก็ตาม การที่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายลดน้อยลงเป็นเพราะผู้แต่งเน้นนำเสนอการผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายเป็นสำคัญ

พัฒนาการการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษในวรรณคดีแบบฉบับของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง สรุปได้ว่า การผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายมีน้อยกว่าสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ มีการผจญภัยเพื่อครอบครัว โดยผจญภัยเพื่อตอบแทนพระคุณ และการผจญภัยเพื่อบุคคลอื่น โดยผจญภัยเพื่อบำเพ็ญบารมี ทั้งนี้ เพราะพระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้สามัญชนจัดการแสดงละครได้ วรรณคดีแบบฉบับจึงมีจำนวนลดลง โดยเฉพาะในรัชสมัย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่มีการผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชาย เนื่องจากวรรณคดีแบบฉบับหลายเรื่องมีการปรับเปลี่ยนให้มีลักษณะแบบตะวันตก

จากที่วิเคราะห์พัฒนาการการผจญภัยของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษในวรรณคดีแบบฉบับของไทยทั้งเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น สรุปได้ว่า สมัยอยุธยาตอนต้นมีการผจญภัยของตัวละครเอกชายทั้งเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น โดยปรากฏอย่างละ 1 ลักษณะ ต่อมาสมัยอยุธยาตอนกลาง มีการผจญภัยของตัวละครเอกชายทั้งเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น แต่การผจญภัยเพื่อตนเองมีมากกว่าสมัยอยุธยาตอนต้น ในขณะที่การผจญภัยเพื่อผู้อื่นยังคงมี 1 ลักษณะ สมัยอยุธยาตอนปลายมีเฉพาะการผจญภัยเพื่อผู้อื่น อย่างไรก็ตาม สมัยธนบุรี มีเฉพาะการผจญภัยเพื่อตนเอง ต่อมาสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีการผจญภัยของตัวละครเอกชายทั้งเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น และมีมากกว่าสมัยก่อนอย่างเห็นได้ชัด ส่วนสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง มีการผจญภัยของตัวละครเอกชายทั้งเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น แม้มีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่วรรณคดีแบบฉบับได้รับความนิยมสืบเนื่องมาจากสมัยอยุธยา

นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนชาดกให้เป็นวรรณคดีแบบฉบับที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัยของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษ แล้วได้รับความนิยมแพร่หลายต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยอยุธยา สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาของผู้คนในสังคมไทยที่มีต่อหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ยิ่งไปกว่านั้น การแฝงคติธรรมไว้ในเนื้อหาของวรรณคดีประโลมโลก หรือการนำเรื่องเล่าซึ่งแต่เดิมเป็นแบบมุขปาฐะหรือเป็นการแสดงระดับสามัญชนมาปรับเปลี่ยนให้เป็นวรรณคดีแบบฉบับ เป็นการยกระดับวรรณคดีและทำให้ การผจญภัยของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษเป็นที่รู้จักแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน

อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาลักษณะและพัฒนาการการผจญภัยของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษแล้วพบว่า การผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษเกิดขึ้นจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ตัวละครเอกชายเป็นผู้กระทำ มี 3 ลักษณะ ได้แก่ การผจญภัยเพื่อไปหาคนรัก การผจญภัยเพื่อเสี่ยงโชค และการผจญภัยขณะท่องเที่ยว และตัวละครเอกชายเป็นผู้ถูกกระทำ มี 7 ลักษณะ ได้แก่ การผจญภัยเพื่อชิงนาง การผจญภัยเพื่อรักษาเกียรติยศ การ

ผจญภัยเพื่อเรียนวิชา การผจญภัยเพื่อตามหาคนรัก การผจญภัยขณะหลบหนี การผจญภัยเพราะถูกขับไล่ และการผจญภัยเพราะถูกลักพาตัว จะเห็นได้ว่าตัวละครเอกชายผจญภัยเพื่อสนองความต้องการหรือกิเลสของตนเอง ซึ่งเป็นกิเลสที่ไม่ได้มุ่งสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เพียงแต่ต้องการได้ครอบครองหรือได้รับผลประโยชน์ตามสิทธิที่ตนพึงมี ตัวละครเอกชายจึงเปรียบได้กับบุรุษที่ยังติดกิเลสไม่ได้ จึงต้องเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อมุ่งไปสู่ความปรารถนาทางโลกีย์สุข ได้แก่ การได้ครองคู่กับคนรัก (การผจญภัยเพื่อไปหาคนรัก การผจญภัยเพื่อชิงนาง และการผจญภัยเพื่อตามหาคนรัก) การได้โชคลาภ (การผจญภัยเพื่อเสี่ยงโชคและการผจญภัยขณะท่องเที่ยว) การปกป้องศักดิ์ศรีของตน (การผจญภัยเพื่อรักษาเกียรติยศ การผจญภัยเพื่อเรียนวิชา และการผจญภัยเพราะถูกขับไล่) และการรักษาชีวิตของตน (การผจญภัยขณะหลบหนีและการผจญภัยเพราะถูกลักพาตัว) การผจญภัยลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาในส่วนลึกของจิตใจมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เสพรณคดีเข้าใจถึงความรู้สึกของตัวละครเอกชายได้ไม่ยาก โดยเฉพาะการผจญภัยที่เกิดจากการที่ตัวละครเอกชายเป็นผู้ถูกกระทำย่อมก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ ดังนั้น การผจญภัยเพื่อตนเองของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วรรณคดีแบบ

ฉบับได้รับความนิยมอย่างไม่เสื่อมคลาย

การผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษเกิดจากสาเหตุ 2 ประการ ประการแรก ตัวละครเอกชายต้องการสมปรารถนาด้านโลกุตรระ พบในวรรณคดีแบบฉบับที่นำเค้าโครงเรื่องมาจากชาดก เป็นการมุ่งปรารถนาในโลกุตรระเพื่อปลดเปลื้องความทุกข์ยากของมวลชน โดยตัวละครเอกชายเป็นผู้ที่มองการณ์ไกลข้ามภพชาติเพราะเล็งเห็นภัยอันตรายของวิภูสงสาร และเกิดความวิตกว่าบวงชนต่างมัวเมาอยู่ในโลกีย์สุขอันจะทำให้พัวพันอยู่กับการเวียนว่ายตายเกิด จึงมุ่งสั่งสมบุญบารมีโดยเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม เพื่อสำเร็จพระโพธิญาณในภายภาคหน้าแล้วจะได้สามารถกลับไปช่วยเหลือบวงชนด้วยการชี้แนะหนทางไปสู่นิพพาน อีกประการหนึ่ง ตัวละครเอกชายต้องการสมปรารถนาด้านโลกีย์สุข พบในวรรณคดีแบบฉบับที่มีเนื้อหาประโลมโลกแม้บางเรื่องจะมีเค้าโครงเรื่องเป็นแบบชาดก เป็นการแสดงออกถึงความรัก เพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม จึงยอมเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม เป็นการขจัดความเห็นแก่ตัวซึ่งยากเกินกว่าที่บุคคลทั่วไปจะกระทำได้ ดังนั้น การผจญภัยเพื่อผู้อื่นของตัวละครเอกชายในฐานะวีรบุรุษจึงยังคงครองใจผู้เสพรณคดีอย่างต่อเนื่องมาทุกยุคสมัย

เอกสารอ้างอิง

กฤตยา ณ หนองคาย. (2556). พระเอกและผู้ร้ายในภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัยของไทย: การวิเคราะห์ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ อ.ด. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร. กรมศิลปากร. (2529). รามนิทาน บทเท่กล่อม และสุภาพิตของสุนทรภู่. กรุงเทพฯ: กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์.

_____. (2539). วรรณกรรมสมัยธนบุรี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์.

_____. (2540). วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1. 4 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.

_____. (2540). วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.

_____. (2544). พระอภัยมณี ของ สุนทรภู่. 4 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: ศิลปบรรณาการ.

_____. (2544). เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน. 2 เล่ม.

- พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ. (2545). **วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.
- _____ (2545). **วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม 3**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.
- _____ (2547). **ชุมนุมเรื่องพระลอ**. เรวดี จิตะโลหิต (บรรณาธิการ). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.
- _____ (2557). **นิทานคำกลอนสุนทรภู่เรื่องโคบุตรและจันทโครบ**. กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2555). **พระบรมราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 4 บทละครเรื่องรามเกียรติ์**. กรุงเทพฯ: ต้นฉบับ.
- เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร พระประวัติและพระนิพนธ์ที่ร้อยกรองในเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร**. (2552). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ณรงค์ เสียงประชา. (2532). **พื้นฐานวัฒนธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- _____ (2532). **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2508). **ตำนานละครอิเหนา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. พระนคร: คลังวิทยา.
- ปัทมดรรชนี ธรรมกวินทิพย์. (2556). **การศึกษาเปรียบเทียบอาร์ตไทป์ในวรรณคดี: กรณีศึกษาจากนิทานพระอภัยมณีคำกลอนและโอดิสซีย์**. วิทยานิพนธ์ศศ.ด. (คติชนวิทยา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ปรมาณูชิตชินโนรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ. (2511). **สรรพสิทธิ์คำฉันท์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร: กรมศิลปากร.
- ประจักษ์ ประกายพิทยากร. (2525). **รายงานผลการวิจัยพระเอกในวรรณคดีคลาสสิกของไทยเรื่องขุนแผน: พระเอกแบบนักรบ**. [กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.].
- พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, พระบาทสมเด็จพระ. (2514). **ดาหลัง**. 2 เล่ม. พระนคร: แพร่พิทยา.
- _____ (2514). **บทละครเรื่องอุณรุท**. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร: สามมิตร.
- _____ (2516). **บทละครเรื่องอิเหนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. (2546). **บทละครเรื่องอิเหนา**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- _____ (2559). **บทละครนอก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย**. กรุงเทพฯ: บุรพาสาน.
- พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ, และมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2553). **บทละครเรื่องรามเกียรติ์และบ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- ภูวนตรนรินทรฤทธิ์, กรมหลวง. (2462). **บทละครเรื่องมณีพิไชยตอนต้น**. พระนคร: หอสมุดวชิรญาณ.
- มหาเวสสันดรชาดก ฉบับ 13 กัณฑ์**. (2517). พิมพ์ครั้งที่ 8. พระนคร: ครูสภา.
- ยุรฉัตร บุญสนิท. (2525). **รายงานผลการวิจัยในโครงการพระเอกในวรรณคดี คลาสสิกของไทย เรื่องไกรทอง: พระเอกแบบชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ลิลิตยวนพ่ายกับลิลิตเพชรมงกุฎ**. (2509). พระนคร: กรมศิลปากร.
- วินัย ภู่อะหงษ์. (2525). **รายงานผลการวิจัยโครงการพระเอกในวรรณคดีคลาสสิกของไทยเรื่องพระอภัยมณี: พระเอกศิลปิน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ลิลิตยวนพ่ายกับลิลิตเพชรมงกุฎ**. (2509). พระนคร: กรมศิลปากร.
- วินัย ภู่อะหงษ์. (2525). **รายงานผลการวิจัยโครงการพระเอกในวรรณคดีคลาสสิกของไทยเรื่องพระอภัยมณี: พระเอกศิลปิน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ศรีปริษา (เซ่ง), หลวง. (2552). **ศิริวิบุลยคดี**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพัตรา สุภาพ. (2542). **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยมครอบครัว ศาสนา ประเพณี**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อิรวดี ไตลังคะ. (2543). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อิศรานุกภาพ (อัน), พระยา. (2504). **อุเทนคำฉันท์**. พระนคร: ครูสภา.
- _____ (2516). **พระสุนุคำฉันท์**. พระนคร: ครูสภา.
- _____ (2516). **พระสุนุคำฉันท์**. [กรุงเทพฯ]: ครูสภา.
- Campbell, J. (2008). **The hero with a thousand faces**. (3rd). California: The Joseph Campbell Foundation.
- Kongkananda, Wibha Senanan. (1982). **Phra Lo: a Portrait of the Hero as a Tragic Lover**. Nakhon Pathom: Faculty of Arts, Silpakorn University.
- Leeming, D. A. (1998). **Mythology: the Voyage of the Hero**. (3rd). New York: Oxford University Press.